

Osnova probrané látky k přednáškám Raně křesťanské a byzantské umění, ze které budou vycházet otázky u zkoušky. Termíny zkoušky jsou vypsané v ISu.

I. Milánský edikt

Vztah antického a křesťanského umění (forma, obsah)

Fajjúmské portréty

Dura Europos

Katakomby (loculi, cubicula, arcosolia; lucernar); nejčastěji zobrazovaná témata.

Katakomby San Callisto, Santi Pietro e Marcellino, Priscilliny kat., Domitilliny kat., kat. na via Latina...

II. Vliv ekumenických koncilů na výtvarné umění

Typologie raně kř. sarkofágů (sloupkové, strigilové...), zobrazovaná témata: od "dobrého pastýře" po pašijové sarkofágy (pastýři, oranti, kř. symbolika - ryba, kotva, christogram; tzv. prométheovské sarkofágy, St. a Nový zákon, "portréty" zemřelých)

Nejvýznamnější sarkofágy: sarkofág Junia Bassa, Adelfiin s., Dogmatický s., Domitillin s. (Pašijový), s. Dvou bratří, Milánský s., Nový s. z Arles (produkce sarkofágů v Galii a Ravenně)

III. Raně kř. architektura - kř. svatyně před a po Milánském ediktu. Stavební typy: bazilika, kupolový chrám, baptisterium, mauzoleum, memoria. Využívání spolií.

Aquileia, Grado, Milán, Trevír, chrám Božího narození v Betlémě, ch. Božího hrobu v Jeruzalémě, El Kalat Siman, bazilika Jana Ev. v Efesu, raně kř. architektura v Římě, Ravenně

IV. Řím: architektura, mozaiky - bazilika sv. Petra, San Giovanni in Laterano, Santa Costanza, San Paolo fuori le Mura, Santa Maria Maggiore, Santa Sabina, Santo Stefano Rotondo, Santa Pudenziana, Santi Cosma e Damiano, Santa Croce in Gerusalemme, Santa Prassede, Santa Cecilia in Trastevere, Santa Maria in Trastevere, San Clemente

V. Pozdně antická a raně kř. mozaika v Itálii

Ravenna: architektura, mozaiky - Basilica Ursiana, Baptisterium ortodoxních (Battistero Neoniano), Mauzoleum Gally Placidie, San Giovanni Evangelista, San Francesco (Basilica Apostolorum, Arcibiskupská kaple (Capella Arcivescovile), Baptisterium ariánských, Theodorichovo mauzoleum

Ravenna jako sídlo záp. císaře (Honorius, Galla Placidia), Ravenna za Theodoricha, za Iustiniana

Ravenna - pokračování: San Vitale, S. Apollinare in Classe, S. Apollinare Nuovo

VI. Eufrasiova bazilika v Poreči

Soluň (Thessaloniki): tzv. Rotunda, Hagios Demetrios, Hagia Sofia, klášter Latomou

Konstantinopol: založení, urbanizace, topografie - výstavba za Konstantina I.: náměstí Augustaem, Curia, Velký palác, hippodrom, Konstantinovo forum + první stavby Hagia Sofia a Hagia Eiréné. Akvadukt + cisterny. Theodosiovy hradby. Iustinian - chrám sv. Sergia

a Bakcha; stavby a přestavby po povstání Nika! - Hagia Eiréné, chrám sv. Apoštolů, Hagia Sofia

VII. Řezby do slonoviny - obecně, druh výrobků, nejvýzn. památky: schránka z Poly, diptych Barberini, Maximiánův trůn (Ravenna), deska z diptychu s archandělem Michaellem...

Rukopisy (před ikonoklasmem): Vídeňská Genesis, Kodex Rossanensis, Evangeliář Sancta Sanctorum, Rabulův evangeliář, Pařížská (Syrská) bible

Koptské umění

Sinaj - klášter sv. Kateřiny - ikony

VIII. Ikonoklasmus - důležitá data a osobnosti (ikonoklasté x ikonodulové), postoj Říma

Makedonská dynastie (843-1025)

Kommenovská dynastie (1025-1204)

Nejvýzn. rukopisy po ikonoklasmu: Chludovský žaltář, Jusuův svitek, Pařížský žaltář, Monologium (menologion) Basila II., Theodorův žaltář.

Rozšíření technologie přihrádkového emailu (cloisonné) + příklady

Hagia Sofia po ikonoklasmu (do dobytí Kostantinopole): trůnící P. Marie s dítětem, sv. Jan Chrysostomos a Ignatius Ml., mozaika nad imperiální bránou, P. Marie s císaři Konstantinem a Iustinianem, mozaika s císařem Alexandrem, trůnící Kristus mezi Konstantinem IX. Monomachem a císařovnou Zoe, bohorodička mezi Janem II. Komnenem a císař. Irenou

Mimo Konstantinopol: jeskynní kostely v Kappadokii, Hosios Loukas (Řecko), Nea Moni (Chios), Daphni (u Athén), kostel sv. Pantaleona (Nerezi, Makedonie), sv. Jiří (Kurbino, Makedonie), Asinou (Kypr), Lagoudera (Kypr), Hagia Sofia (Kyjev)

Vladimírská ikona

IX. Čtvrtá křižácká výprava a dobytí Konstantinopole r. 1204: příčiny, dopady.

Benátky - San Marco, Torcello, Murano

Sicílie - Cefalu, Monreale, Palermo (La Martorana, Cappella Palatina)

X. Palaiologovská renesance (1261-1453)

Situace v Konstantinopoli a na východě před r. 1261

Památky PR v Konstantinopoli: Hagia Sofia, Spasitelův chrám v Choře

Mystras: katedrála sv. Demetria, kostel sv. Theodora, kostel P. Marie "Hodegetria", Hagia Sofia, kláštery Peribleptos, Pantanassa; kostel Zvěstování P. Marii

XI. Pozdně byzantské a pobyzantské umění

(soustředěnost na centra na Peloponésu a Balkáně, území Ruska)

III. kláštery a skity na Athosu (+Theofanés Strelitzas "Krétský")

Klášterní komplex Meteora

Kláštery Studenica, Sopocani, Gračanica

Theofanés Řek

Andrej Rublev

Pád Konstantinopole 1453 (příčiny a důsledky pro výtvarné umění)

Byzantské umění na Západě (hl. Itálie, Francie), byz. um. na našem území

CHRONOLOGIE BYZANTSKÉHO UMĚNÍ

VYSVĚTLENÍ POJMŮ:

Acheiropoiétos

Anastasis

Béma

Deésis

Hermeneia

Hetoimasie

Ikona

Ikonoklasmus

Ikonostas

Jan Předchůdce

Jan Teolog

Koimésis

Koncil

Mandylion

Pantokratór

Tetramorfon

Theofanie

Theotokos (Oranta, Platytera, Hodégétria, Glykofílusa, Eleúsa)